

Millaisen Euroopan haluamme

- intoilija ja epäilijä kiistasilla

© Timothy Garton Ash, Charles Moore & John Humphrys.

The Guardian, syyskuun 17. 2003.

John Humphrys: Teimmekö virheen liityessämme EEC:hen vuonna 1973 ja äänestäessämme siinä pysymisen puolesta vuonna 1975?

Charles Moore: En ole vielä kukaan varma asiasta. Meidän on syytä olla mukana ystävällismielisessä Eurooppalaisessa järjestössä. Väitteessä, että kärsimme myöhäisestä liittymisestä EEC:hen, on totuuden siemen. On kuitenkin niin, että liityimme tekosyiden varjolla. Jos olisimme tienneet, mistä on kyse, olisimme todennäköisesti äänestäneet liittymistä vastaan. Kaiken kaikkiaan olen pahoillani siitä, että menimme mukaan. Mutta kun olemme mukana, koko kysymys muuttuu. Siis vaikka pahoittelen sitä, että äänestimme liittymisen puolesta, en automaattisesti ajattele, että meidän pitäisi erota.

Asiaan sisältyy kysymyksiä päätäntävällän siirtymisestä. Jos tarkastellaan parlamentissa vuonna 1971 ja 1972 pidettyjä puheita, löytyy paras analyysi Enoch Powellin puheista. Poliittisesti itsenäisestä valtiosta tulee vähitellen epäitsenäinen. Sillä on valtavia seurauksia kansalliselle omakuvulle, vastuulliselle poliittiselle järjestelmälle ja koko maan vapaudelle. Tätä kysymystä ei ole vielä ratkaistu. Eurooppa-myönteisten brittipoliitikkojen yleinen asenne on kiistää, että päätäntävältä ja itsenäisyyttä menetetään, kun taas mannermaan Eurooppa-myönteiset poliit-

tikot yleensä myöntävät, että päätäntävältä menetetään ja että se on hyvä asia.

Mielestäni minkä tahansa maan politiikka kärsii suunnattomasti, kun ei voida rehellisesti puhua siitä, mitä tapahtuu.

John Humphrys: Tim, kaduttaako liittyminen tai sen tapa?

Timothy Garton Ash: Kyllä; pahoittelen, että emme liittyneet heti alkuun ja että siksi emme voineet muokata Euroopan yhteisön kehittymistä tavalla, jota esimerkiksi Jean Monnet meiltä kovasti toivoi. Hän korosti, että brittejä tarvitaan kahdesta syystä; heidän vapauden rakkautensa vuoksi ja koska heillä on kyky saada demokraattiset instituutiot toimimaan.

On absurdia elää maassa, joka on 30 vuotta ollut mukana yhteisössä, jonka suhteen se ei vielä ole päättänyt, haluaako se olla mukana vai ei. Uskon, että lopultakin 30 vuoden jälkeen meidän pitäisi päättää, että EU on pohjimmiltaan hyvä asia.

Eurooppa ei koskaan ole ollut rauhallisempi, vapaampi, vauraampi kuin nyt. Euroopan historiasta ei löydy vastaavaa ajanjaksoa. Yhteisö laajenee juuri 25 valtion väliseksi. Koskaan aiemmin suurin osa Euroopasta ei ole ollut mukana demokratioiden yhteisössä. Tuollainen yhteisö on varmasti hyväksi Britannialle. Aina kun asiat ovat menneet pieleen Euroopassa – ensimmäiset Balkanin sodat, jotka johtivat ensimmäiseen maail-

mansotaan, toinen maailmansota, kylmä sota, 1990-luvun sodat Balkanilla – meidät on vedetty mukaan. Mielestäni euroskeptikkojen näkemys on liian kapea, liian puolustusvoittoinen. Se sanoo: ”Katsokaa meitä! Katsokaa kaikkea valtaa, joka viehdään pois!” sen sijaan, että se kysyisi, mikä on se laajempi yhteys, jossa Britannia voi toteuttaa vapautensa, kasvattaa vaurauttaan kaupalla ja niin edelleen.

... mukana vai ei?

John Humphrys: Haluan palata kysymykseen siitä, millä perusteilla meidän olisi oltava mukana tai sitten ei...

Timothy Garton Ash: Tahtoisin vain lisätä, että epäilemättä kuuluminen Euroopan Unioniin merkitsee, että osa itsevaltiudesta jaetaan.

John Humphrys: Mutta mielestäsi se on kohtuullinen hinta kuvaamistasi saavutuksista?

Timothy Garton Ash: Ehdottomasti.

John Humphrys: Charles, ajattelet liian kapeasti ja puolustusvoittoisesti.

Charles Moore: Oman maan etuja pitää puolustaa. Vastustan kuitenkin kapeaa ja eristäytyvää euroskeptisismiä. Yksi syytös euroskeptikkoja kohtaan on, että he puolustavat eristäytymistä. Minun päämääräni on itsenäisyys, ei eristäytyminen. Jos minun tavallani uskoo vapaa-

Teksti on julkaistu brittiläisessä *Guardianissa* 17. syyskuuta 2003; se on kuitenkin alun perin radiokeskustelu, joka osoittaa miten reaaliaikainen väittely voi olla mitä parhaita älyllistä viihdetä. Puhetta johtaa BBC:n pitkäaikainen ja arvostettu keskusteluohjelmien vetäjä John Humphrys, jota voidaan

hyvällä omallatunnolla kutsua myös Iso-Britannian Hannu Taanilaksi. Vastakkain ovat liberaalia Eurooppa-näkökulmaa edustava kirjailija, historioitsija ja kolumnisti Timothy Garton Ash (hänet tunnetaan etenkin 1980-luvun reportaaseista ja analyyseistä, jotka käsittelivät Itä-Euroopan murrosta) ja

konservatiivisen EU-vastustuksen linna-keen *Daily Telegraphin* päätoimittaja Charles Moore. Jälkimmäisen näkökulman kautta on helpompaa ymmärtää, miksi kyseisessä maassa edelleen yleisellä on syytä, että ajoneuvojen ratit ovat aina oikealla puolella.

kauppaan, ei kuvittele, ettei meidän pitäisi olla tekemisissä muiden maiden kanssa. Olemme osa eurooppalaista sivilisaatiota. Se, mitä vastustan, on tietty poliittinen rakenne.

... EU:n kehitys

John Humprys: Haluan korostaa Timin väitettä, jonka mukaan koskaan Euroopan historiassa ei ole ollut tällaista rauhan ja vakauden aikaa.

Charles Moore: Se on varmaan totta, mutta epäilen, johtuuko se Euroopan Unionin rakenteesta.

John Humprys: Aika iso yhteensattuma ...

Charles Moore: Kääntäisin koko asian. EU on kasvanut aikana, joka seurasi oikean puolen voittoa sodassa ja kylmässä sodassa, eikä kumpikaan näistä voitoista ollut pääasiallisesti manner-eurooppalaisen valtioiden käytöksen tulosta. Ne johtuivat pääosin anglosaksisten valtojen toimista; Yhdysvaltain ja Britannian.

John Humprys: Kasvu olisi siis tapahtunut joka tapauksessa?

Timothy Garton Ash: Sitä ei voi todistaa. Mutta kuten sanoit, yhteensattuma on melkoinen. On melko järkeenkäypää, että järjestelmä, jonka perustarkoitus on varmistaa, etteivät sen jäsenet sodi keskenään ja että sen jäsenet vaurastuvat keskinäisten järjestelyjen avulla, on saanut aikaan juuri näitä asioita.

John Humprys: Charles, eikö yksinkertainen kysymys tässä kuulukin: on mahdollonta ajatella, että koskaan joutui-

simme sotaan Saksan kanssa. Sellaisia olosuhteita on mahdoton kuvitella.

Charles Moore: En koskaan pidä muotoilusta ”ei koskaan”. Tuoltahan tilanne näytti myös vuonna 1900, vaikka asian laita ei niin ollutkaan. En väitä, että sota Saksan kanssa on tulossa 14 vuoden päästä, mutta huomautan tästä tosiasia.

Mielestäni yksi ehdottoman hyvä asia Euroopan unionissa on, että se muodostaa jatkuvan rauhanomaisen mekanismin, jonka avulla jäsenvaltiota voivat olla yhteydessä ja yrittää tehdä yhteisiä päätöksiä. En kuitenkaan pidä sen teologiasta [sic], joka asettuu ylhäältä alaspäin ja vie valtaa jäsenvaltioilta. Siinä ollaan luomassa uutta poliittista järjestystä, joka huipentuu perustuslaissa. Perustuslaki luo oikeushenkilön, mikä on hienosteleva tapana, että se luo valtion.

Timothy Garton Ash: Mielestäni se, mitä kuvasit keskivaiheilla, on Euroopan Unionin olemus.

John Humprys: Tarkoitat rauhanomaista mekanismia?

Timothy Garton Ash: Lonksutetaan leukoja mieluummin kuin kiväärin lukkoja. Kaikki Euroopan valtioiden väliset ongelmat, olivat ne kuinka vakavia tahasaa, ratkaistaan neuvotteluilla.

Mutta ratkaiseva seikka on seuraava. Kun Charles sanoo, ettei hän pidä asian filosofiasta – tai teleologiasta [sic] –, pitää huomata, ettei sitä ole hakattu kiiven. Juuri nyt koko Euroopassa on käynnissä valtava kiistely siitä, mitä Euroopan pitäisi olla ja mihin sen pitäisi suunnata. Charlesin edustamassa älykkäässä brit-

Charles Moore: »Mielestäni yksi ehdottoman hyvä asia Euroopan unionissa on, että se muodostaa jatkuvan rauhanomaisen mekanismin, jonka avulla jäsenvaltiot voivat olla yhteydessä ja yrittää tehdä yhteisiä päätöksiä. En kuitenkaan pidä sen teologiasta [sic], joka asettuu ylhäältä alaspäin ja vie valtaa jäsenvaltioilta. Siinä ollaan luomassa uutta poliittista järjestystä, joka huipentuu perustuslaissa. Perustuslaki luo oikeushenkilön, mikä on hienosteleva tapa sanoa, että se luo valtion.»

tiläisessä euroskeptisismissä minua huolestuttaa eniten, että se pyrkii olemaan churchilläistä – ”Hyvä on, siis yksin” –, mutta onkin tappioon alistunutta. Se olettaa, että federalistiset ranskalaiset ja saksalaiset aina voittavat väittelyt, ja että Euroopan pikajuna suuntaa suoraan Brysselin asemalle – napoleonistiseen, korporatistiseen, liittovaltiomaiseen supervaltioon.

John Humprys: Koska kaikki kehitys viimeisen 50 vuoden ajalta osoittaa näin.

Timothy Garton Ash: Kaikki kehitys Maastrichtiin asti. Mutta ei Maastrichtin jälkeen.

Tosiasia on, että yli 10 vuotta jälkeenpäin elämme hyvin toisenlaisessa Euroopassa, jossa edes monet ydinmaiden ihmiset – eivät vain ruotsalaiset vaan myös monet ranskalaiset ja saksalaiset – eivät hyväksy tuota aikaisempaa kehitystä. Samaan aikaan on meneillään dramaattinen laajeneminen, joka tuo mukaan postkommunistiset maat, jotka ovat paljon atlanttisempia, vapaakauppamyönteisempiä eivätkä hevillä luovu juuri saavuttamastaan itsenäisyydestä. Sanoisin siis, että kiistely voidaan voittaa, jos emme ole tappiomielialalla.

John Humprys: Keskustelu voidaan voittaa, mutta sinä, Charles, et osallistu siihen, koska olet tappiomielialalla.

Charles Moore: Tarkastelisin asiaa toisin. En ole niinkään huolestunut valtakamppailusta – vaikka pelkäänkin, että Ranska ja Saksa vedättävät meitä. Vaikein asia EU:n suhteen – ja uskon, että tämä on syy siihen, että ruotsalaiset äänestivät ei – on, että sillä on hyvin vähän tekemistä ihmisten kanssa. Se on rakennettu niin, että rakenteet ovat varmasti epädemokraattisia, koska sen kehittäjät pelkäsivät kansanvaltaa. He halusivat rakentaa vallan, jota hallitsevat älykkäät byrokraatit; tätä varten Euroopan komissio on olemassa. Tämän olion – Euroopan Unionin – kansalaisella on uskomattoman vähän valtaa päästä käsiksi ihmisiin, jotka todella päättävät kansalaisten elämästä ja siksi turhautuneisuus kasvaa koko ajan. Asialla ei ollut juurikaan väliä, koska 25 vuotta sitten se ei vaikuttanut elämäämme, jollemmme olleet kalastajia tai maanviljelijöitä, mutta nyt se vaikuttaa lähes kaikkiin yksityisellä sektorilla.

Kun on olemassa tämä hiton suuri, erittäin keskittynyt, erittäin hallintovaltainen olio, ei siitä saa otetta. Joidenkin mukaan Euroopan parlamentilla tuo ote on, mutta se ei tietenkään pidä paikkaansa, koska euroedustajat ovat lähes yhtä kaukaisia kuin komission jäsenet. Ylikansalliset puolueet, jotka istuvat parlamentissa eivät välttämättä edusta näkemyksiämme lainkaan. Mitä siis on tehtävissä? Vastaus käsittääkseni on – ja tätä näkyy yhä enemmän Maastrichtin jälkeen –, että nouseaan kapinaan yksittäisten asioiden kohdalla, ja jos saadaan tilaisuus kansanäänestyksessä, sanotaan ”ei”.

John Humprys: Tim, mitä sanot tästä halkeamasta?

Timothy Garton Ash: Jos kannattaa Euroopan Unionia, tämä on vaikein yksittäinen kysymys; kysymys vapaudesta ja demokratiasta. Tietenkään Euroopan Unioni ei ole niin epädemokraattinen, kuin Charles antaa ymmärtää, koska suurin osa tärkeistä päätöksistä tehdään ministerineuvostossa, joka koostuu kansallisista ministereistä, jotka on demokraattisesti valittu ja jotka ovat vastuussa omille parlamenteilleen. Mutta myönnän kyllä, että suuri ongelma on siinä, että ei ole olemassa todellista eurooppalaista poliittista yhteisöä.

Britanniassa on poliittinen yhteisö, tiedämme keitä toimijat ovat. Poliitiikka on jokapäiväistä draamaa. Bryssel on läpinäkymätön, muodoton, monimutkainen, emme tunne ihmisiä, kaikki on hirvittävän tylsää. Se on totta. Mutta Charles’in aseman ongelma on: haluatko Euroopan olevan todellinen, demokraattisempi poliittinen yhteisö? Siinä tapauksessa on hulttava, että kansalliset eduskunnat ottavat enemmän osaa päätöksentekoon, ja että Euroopan parlamentilla on enemmän valtaa.

Minusta on täysin mahdollista toivoa Euroopasta todellista poliittista yhteisöä, eikä se olisi Britannian loppu. Jää kunnanvaltuusto, lääninvaltuusto [*county council*] ja Westminsterin parlamentti. Kerroksittaiset poliittiset yhteisöt ovat mahdollisia. Näiden päälle on mahdollista muodostaa uusi, Euroopan yläkerros; suvereniteettiä voidaan jakaa ja harjoittaa monilla tasoilla. Miksi ei?

Charles Moore: Mikä on poliittinen yhteisö? Miten se voi olla olemassa? Minusta se on olemassa, koska on olemassa jaettuja kokemuksia, toveruutta, yhteisiä intressejä, jotka liittyvät historiaan. Ei sellaista voida keksiä. Tästä syystä Amerikan Yhdysvallat, vaikka se kattaa valtavan maa-alueen kuten Eurooppa, on poliittinen yhteisö. Sillä on yhteinen historia ja – erittäin tärkeää – yksi kieli. Ja jopa tässä maailman menestyksekkäimmässä maassa asiasta käytiin sisällissota. He tappoivat suuria määriä toisiaan, koska puolet heistä eivät olleet varmoja, haluavatko he asetua liittovaltion vallan alle. Mitään tuollaista yhteistä historiaa tai tunnetta ei Euroopassa ole – historiamme on yhteinen vain siinä määrin, kun olemme sotineet.

Timothy Garton Ash: »Ei ole olemassa eurooppalaisia poliittisia puolueita, ei eurooppalaista lehdistöä, ei eurooppalaista julkista mielipidettä, ei eurooppalaista demosta. Myönnän sen. Tästä syystä ei voida muodostaa Euroopan Yhdysvaltoja. Poliittinen yhteisö, jonka tulemme muodostamaan, ei ole valtio. Vaikka sillä onkin perustuslaki, se ei ole valtio. Se tulee olemaan jotakin muuta, ja itse asiassa vähemmän kuin valtio. Kantani on: tiedämme, että se tulee olemaan erittäin vaikeaa, että sitä ei ole koskaan aikaisemmin tehty, että se todennäköisesti epäonnistuu, mutta yritetään; annetaan sille mahdollisuus, koska toinen vaihtoehto on huonompi.»

... kansallinen itsenäisyys vai Euroopan Yhdysvallat

John Humprys: Oletko sitä mieltä, että poliittisen yhteisön luomiseksi on luovuttava huomattavasta määrästä kansallista itsenäisyyttä?

Charles Moore: Kyllä, ja siksi se ei tule toimimaan yhteisönä: mitä enemmän sitä väkisin luodaan, sitä huonommin se toimii.

Näiden poliittisen yhteisön kysymysten perimmäinen alue on: kuolisitko sen puolesta? Minusta on selvää, etteivät ihmiset ole valmiita kuolemaan Euroopan Unionin puolesta.

John Humprys: Onko tuo perimmäinen kysymys, Tim?

Timothy Garton Ash: Unkarin uutistoimisto lähetti kuuluisan viimeisen sähkeen vuonna 1956 kun venäläiset joukot miehittivät Budapestin: ”Kertokaa, että kuolemme Unkarin ja Euroopan puolesta.” On varmasti olemassa paljon ihmisiä, toisessa maailmansodassa miljoonia, jotka ovat valmiita kuolemaan Euroopan ajatuksen puolesta. On olemassa ihmisiä, jotka ovat valmiita kuolemaan Euroopan puolesta.

John Humprys: Pitääkö se paikkansa tässä maassa?

Timothy Garton Ash: Ei nykyään, ei varmasti.

John Humprys: Ennen kuin mennään eteenpäin: voitko kuvitella hetken historian varrelta, jolloin ihmiset olisivat sanoneet: ”Muistakaa, että kuolette Yhdistyneen Kuningaskunnan ja Euroopan puolesta?”

Timothy Garton Ash: Lue Churchillin puheita. Hän puhui paljon ja intohimoisesti suuremmasta eurooppalaisesta isänmaallisuudesta. Mutta saanko palata kysymykseen poliittisesta yhteisöstä?

Miten ihmeessä muodostetaan 45 kielien poliittinen yhteisö? Se on valtava ongelma, joka näyttyy joka päivä Euroopan parlamentissa. Ei ole olemassa eurooppalaisia poliittisia puolueita, ei eurooppalaisia lehdistöä, ei eurooppalaisia julkista mielipidettä, ei eurooppalaisia *demosta*. Myönnän sen.

Tästä syystä ei voida muodostaa Euroopan Yhdysvaltoja. Poliittinen yhteisö, jonka tulemme muodostamaan, ei ole valtio. Vaikka sillä onkin perustuslaki, se ei ole valtio. Se tulee olemaan jotakin muuta, ja itse asiassa vähemmän kuin valtio. Kantani on: tiedämme, että se tulee olemaan erittäin vaikeaa, että sitä ei ole koskaan aikaisemmin tehty, että se todennäköisesti epäonnistuu, mutta yritetään; annetaan sille mahdollisuus, koska toinen vaihtoehto on huonompi.

John Humprys: Selvennetään: yritetään luoda Euroopan Yhdysvallat?

Timothy Garton Ash: Ei, ehdottomasti ei.

John Humprys: Mitä siis tarkoitat?

Timothy Garton Ash: Yritetään etsiä poliittista yhteisöllisyyttä, joka tuki suunnilleen 30 maan Euroopan Unionia suunnilleen nykyisellä integraation asteella. Jos onnistumme ylläpitämään jotakin sellaista seuraavat 20 vuotta, se olisi suurenmoista. Ja jos sen lisäksi – tämä on tärkeää – tuo Euroopan Unioni, joka olisi vähemmän kuin Euroopan Yhdysvallat, näkisi itsensä kumppanina eikä kilpailijana Amerikan Yhdysvalloille, se olisi valtavan arvokasta maailmalle ja maallemme. Sen puolesta siis puhun.

Charles Moore: Mutta se ei ole mitään tarjotaan. Perustuslain arkkitehdit eivät ole tarjoamassa tuota. Eurointegratiot eivät rakastavat kuljetusmetaforia. Emme saa myöhästyä bussista, emme saa myöhästyä laivasta, pyörää täytyy polkea tai kaadumme. Käytetään liikkumisen ver-

tauskuvaa, sanotaan, että täytyy mennä eteenpäin tai asiat menevät pieleen. Minusta se on vaarallista ja virheellisesti ajateltu. Ei ole mitään järkeä nousta junaan, jos ei ole menossa sen suuntaan.

John Humprys: Hyväksytkö Timin tavoitteen säilyttää nykyinen integraation taso seuraavat 20 vuotta?

Charles Moore: Integraatio on mennyt liian pitkälle.

John Humprys: Täytyy siis huovata.

Charles Moore: »Virhe on koko ajatus perustuslaista, ei välttämättä sen sisältö, vaikka sisältökin on mielestäni sangen outo. Yleensä perustuslait kertovat, kuinka rakenteiden tulee toimia, mutta tämä on kasa tavoitteita. Se on toivomuslista, jossa lukee ”muun muassa urheilijoiden mentaalista ja fyysisistä integriteettiä tulee kunnioittaa”. Tästä voi olla vaikka samaa mieltä, mutta mitä tekemistä sillä on perustuslaissa?»

Charles Moore: Kyllä. Tahtoisin esimerkiksi vähentää komission valtaa. Nykyään komissio voi tehdä lakialoitteita. Mielestäni on aivan väärin, että byrokraatti voi keksiä lain, jota meidän kaikkien on sitten pohdittava. Kansallisten eduskuntien rooli on EU:ssa lähes olematon. Miksi on olemassa Euroopan Parlamentti, jota ei ole muodostettu kansallisista parlamenteista? Miksi parlamentti ei voi muokata kaikkia Brysselistä tulevia lakeja? Mikä farsssi.

John Humprys: Charles Mooren aiemukset ihmetyttävät minua; kuvittelin, että halusit heikentää koko eurooppalaisia hanketta.

Charles Moore: Haluan tehdä siitä väljemmän.

John Humprys: Mutta se, mistä juuri puhuit, sisälsikin vahvistamisen mahdollisuuden?

Charles Moore: Kyllä, tietysti mielessä. Käytetään analogiaa. Keittiömme lattian laatat ovat alkaneet irrota lattiasta.

Huomasimme, että käytetty liima on väärää lajia: se ei joustu lainkaan. EU:n pitäisi olla liimattu joustavalla liimalla, niin että jos laatat liikkuvat, kuten aina politiikassa, seurauksena ei ole räjähdyksiä. Minusta näyttää siltä, että nyt ollaan taipuvaisia johonkin, joka voi tuottaa räjähdyksiä, esimerkkinä yhden koon euro.

... joustavat rakenteet ja perustuslaki

John Humprys: Tim, mitä ajattelet Mooren esityksestä entistä joustavammista rakenteista?

Timothy Garton Ash: Hajottaa syntynyttä rakennetta ja löyhentää sitä; pitäisi tietää miten. Miltei joka päivä saamme kuulla euroskeptisen lehdistön suusta, että Brysselistä tulee pahoja asioita. Ne pitää pysäyttää, muuten olemme lopussa. Suurimman osan aikaa euroskeptinen asenne on kokonaan puolustava. Haluaisin kuulla enemmän siitä, miten tämä hiukan löyhemmän Euroopan idea toimisi.

John Humprys: Oletko samaa mieltä Charlesin vertauksesta, jonka mukaan nykyinen liima ei salli liikkumista?

Timothy Garton Ash: Mielestäni laatoilla on paljon liikkumatilaa. Ehkä yksi asia, joka pitäisi poistaa, ovat metaforat. Mutta on selvää, että Maastrichtin ajan napoleonilainen, federalistinen aika on ohi. Se on loppu. Sitä on mahdoton ylläpitää 25 valtion Unionissa, eivätkä Euroopan kansat hyväksy sitä. Käyt ei-lisen sotaa.

Charles Moore: Ei, ei, ei. Olet oikeassa, että Euroopan kansat eivät hyväksy suunnitelmaa, mutta ei se ole mihinkään hävinnyt. Tässä se on, käsissäni – 250 sivua Euroopan perustuslakia, joka sanoo kaiken tuon.

John Humprys: Puhutaan siitä, mihin asiat tosiasiallisesti ovat menossa. Perustuslaki on hyvä kohta aloittaa. Charles on yksi heistä, joiden mukaan perustuslaki on kaamea. Pitäisikö se heittää roskakoriin, vai muuttaa niin, että se voitaisiin hyväksyä?

Charles Moore: Virhe on koko ajatus perustuslaista, ei välttämättä sen sisältö, vaikka sisältökin on mielestäni sangen outo. Yleensä perustuslait kertovat, kuinka rakenteiden tulee toimia, mutta tämä on kasa tavoitteita. Se on toivomuslista, jossa lukee muun muassa ”urheilijoiden mentaalista ja fyysisistä integriteettiä tulee kunnioittaa”. Tästä voi olla vaikka samaa

mieltä, mutta mitä tekemistä sillä on perustuslaissa?

Pääasiallinen kritiikkini on, että se on perustuslaki. Se keksittiin, jotta Euroopan valtiolle saataisiin lain antama hahmo. Tämä on aina ollut päämäärä: antaa ylin päätäntävalta EU:lle. Nykyään EU on olemassa, koska on olemassa joukko jäsenmaiden välisiä sopimuksia. Jos perustuslaki hyväksytään, astutaan tuon muodon yli. Unioni saa Yhdysvaltain kaltaisen pysyvän muodon.

John Humprys: Et vielä ole vastaanut Charlesin kritiikkiin, jonka mukaan perustuslaki antaa ylimmän päätäntävalan Unionille.

Timothy Garton Ash: Ei se anna ylintä päätäntävaltaa sen suhteen, lähemmekö sotaan vai emme. Se pysyy kansallisvaltioilla. Itse asiassa kaikki valta, jota ei nimenomaan anneta unionille pysyy jäsenvaltioilla.

Kysymys siis kuuluu: olemmeko periaatteessa vastaan perustuslakia, joka luo oikeushenkilön ja laillisen auktoriteetin Euroopan tasolla? Ja jos olemme, niin on vastattava kysymykseen, mitä sitten tehdään, koska jos olemme periaatteessa vastaan, on erottava.

Charles Moore: Ei, ei, ei.

John Humprys: Ennen kuin ei-eittele; ihmiset ovat kovin kiinnostuneita tästä, eivätkä aivan ymmärrä, mitä perustuslaki tekee ja mitä se tarkoittaa. Tim sanoo, että se ei anna oikeutta julistaa sotaa,

Timothy Garton Ash: »Anna esimerkki valtiosta, joka jakaa vain 1.27 prosenttia bruttokansantuotteestaan ja jolla ei ole valtaa julistaa sotaa. EU:lta puuttuu kaksi valtion tärkeintä ominaisuutta, aseet ja raha.»

mikä on kansallisvaltion keskeinen piire. Eurooppa ei voi sitä tehdä. Siis missä mielessä perustuslaki antaa ylimmän valan Unionille? Vain jo tietämässämme rajoitetuissa kysymyksissä.

Charles Moore: En usko että ne ovat rajoitettuja. Artikla 10 kuuluu: ”Tämä perustuslaki ja lainsäädäntö, jota unionin toimielimet antavat käyttäessään unionille annettua toimivaltaa, ovat ensisijaisia

jäsenvaltioiden lainsäädäntöön nähden.”

Timothy Garton Ash: Tietyillä alueilla. Kuten oma [*Telegraphin*] kirjoittajan Noel Malcom huomauttaa oivallisesti artikkelissaan, nimenomaan Unionille rajatut alueet ovat varsin harvakuiset.

Charles Moore: Ne eivät ole harvakuiset, jos ottaa huomioon niin kutsutut jaetut kompetenssit. Kysymys kuuluu: kuka viime kädessä päättää? Tämä olio, Euroopan unioni, on nyt olemassa, sillä on oikeushenkilöllisyys ja viime kädessä lain voima perustuu siihen.

John Humprys: Tietyillä alueilla.

Charles Moore: Ei, vaan se voi antaa päätäntävallan joillakin alueilla jäsenvaltioille, mutta kaikki päätäntävalta saa alkunsa siitä.

John Humprys: Tämä on kiintoisa kysymys. ”Se voi antaa”; onko näin, vai varaammeko itsellemme tuon vallan?

Timothy Garton Ash: Keskeisintä on, voiko suvereniteettia jakaa? Jos kysytään, kuka viime kädessä päättää tai kuka on keisari, oletetaan, että voi olla vain yksi päättäjä. Mutta itse asiassa politiikassa, 21. vuosisadan politiikassa, näin ei ole vaan itsevaltiut jaetaan. Jaamme itsevaltiutemme NATOssa.

Charles Moore: Itsenäisessä valtiossa ylin päätäntävalta on valtiolla. Valtaa voi päättää jakaa, kuten teimme sopimuksesamme NATO:n kanssa, valtaa voi päättää olla käyttämättä. Sopimuksesta voidaan vetäytyä.

John Humprys: Euroopan Unionista voidaan vetäytyä?

Charles Moore: Euroopan Unionista voidaan vetäytyä, mutta sen on annettava oikeus siihen. Tämän perustuslain mukaan emme voi vain sanoa, että haluamme ulos. EU:n on päätettävä, saako lähteä vai ei.

Timothy Garton Ash: Ainakin tiedämme missä olemme. Perustuslaki kuvaa, mikä Unioni on.

Charles Moore: Se on olemassa jo sopimuksissa. Eikä se jää tähän. Uudetaan ja uudestaan tulee esiin metafora yhä läheisemmästä unionista. Puhutaan yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan ja puolustuspolitiikan muotoilemisesta; lähemmäksi ja lähemmäksi, niin että jäsenmailla ei lopulta ole omaa lainkaan.

John Humprys: Paitsi että voimme pysäyttää kehityksen, jos haluamme.

Charles Moore: Perustuslaissa edellytetään, että lähentyminen tapahtuu. Sen estäminen olisi epäisänmaallisuutta Eu-

rooppaa kohtaan. Yksi perustuslakiin sitoutuvien kansojen velvollisuuksista on muodostaa yhteinen puolustuspolitiikka. Niillä ei saa olla eriäviä politiikkoja.

John Humprys: Eikö nyt palata takaisin syytöksiin tappiomielialasta? Sanot, että jos suostumme, meidän on mentävä mukana. Mutta ei meidän ole mentävä mukana. Voimme pysäyttää kehityksen.

Charles Moore: Minä vain luen pe-

Charles Moore: »Minusta vaikuttaa, että britit ovat paremmassa asemassa kuin mannermaiset lehdistön suhteen, sillä lehdistössämme on esillä laaja kirjo erilaisia näkemyksiä. Tilanne on erilainen mantereella. Ruotsin kansanäänestyksen kohdalla oli hullua, että 100 prosenttia lehdistä oli puolesta ja 56 prosenttia äänistä oli vastaan. Sama koski Tanskaa. Brittiläiset lehdet ovat jakautuneet 50:50, ja niin on niiden lukijakuntakin.»

rustuslain sanaa. Mielestäni koko hanke on virheellinen, loputon sanojen vääntely. Perustuslaissa annetut vallat ovat melkein laajemmat kuin Yhdysvaltain liittovaltion valta.

John Humprys: Ulkopuolelle jää verotus, yhteinen ulko- ja puolustus...

Charles Moore: Ei jää.

Timothy Garton Ash: Anna esimerkki valtiosta, joka jakaa vain 1.27 prosenttia bruttokansantuotteestaan ja jolla ei ole valtaa julistaa sotaa. EU:lta puuttuu kaksi valtion tärkeintä ominaisuutta, aseet ja raha.

Charles Moore: Tuo on harhaanjohtavaa; sen ei tarvitse jakaa kaikkea rahaa, koska se voi asettaa jäsenilleen säännöt, joiden mukaan niiden on jaettava.

Timothy Garton Ash: Se ei voi määrätä, miten verotetaan.

Charles Moore: Kyllä voi, hyvin pitkälle, estääkseen ”epäreilua” verokilpailua. Arvonlisäveroasteiden erilaisuutta vastaan on kasvavaa painetta.

Timothy Garton Ash: Jota Gordon Brown vastustaa. Perustuslaki on luonnos,

joka menee HVK:hon, jossa hallitukset kiistelevät. Tony Blair on asettanut ehtonsa. Kun ensi vuonna esitetään perustuslaillista sopimusta, meidän pitää keskustella siitä perusteellisesti. Olisin tyytyväinen, jos asiasta järjestettäisiin kansanäänestys, jossa britit tekevät perustelun valinnan.

... lehdistön vallasta

John Humprys: Charles, tukisitko kansanäänestystä? Hyväksyisitkö sen tuloksen kansan tahtona?

Charles Moore: Kyllä, jos kansanäänestys toimitetaan oikein. Kunhan olemme yhtä mieltä perussäännöistä ja kunhan vaalit ovat vilpittömät.

John Humprys: Olemme siis yhtä mieltä kansanäänestyksestä.

Timothy Garton Ash: Kyllä. Brittien tulee päästä tilanteeseen, jossa he voivat tehdä pohdittun päätöksen. Suuri ongelma on, että britit eivät tiedä kovin paljon Euroopasta. Osittain se johtuu siitä, mitä kouluissa opetetaan tai ei opeteta, osittain siitä, missä olemme. Osittain se johtuu euroskeptisen lehdistön ylivoimasta.

John Humprys: Niinhän demokratia toimii.

Timothy Garton Ash: Minusta tässä on todellinen ongelma. Britannia on poikkeus. *Telegraph*, *The Times*, *Mail* ja *Sun* kaikki painavat EU:n vastaisia kirjoituksia ja lisäksi raportoivat uutisista aina osana suurempaa tarinaa, jonka mukaan ”ne” – ranskalaiset, saksalaiset, belgialaiset, eurokraatit – koettavat rakentaa superliit-

tovaltion, joka vie vapautemme.

Ystäväni, joka oli kirjeenvaihtaja Brysselissä, kertoi mainion tarinan Boris Johnsonista, *Daily Telegraphin* kirjeenvaihtajasta, joka ryntäsi myöhässä lehdistötilaisuuteen Brysselissä sanoen: ”Mitä on tapahtumassa ja miksi se on pahaksi Britannialle?”

John Humprys: Ei taida kannattaa ryhtyä tuohon keskusteluun.

Timothy Garton Ash: Kannattaapas. Kantani on pro-eurooppalaiseksi epätavallinen: annetaan peruskysymys ehdottomasti brittien ratkaistavaksi. Tehdään se todellisen perustuslakiehdotuksen pohjalta. Jotta ratkaisu olisi vapaa ja reilu, keskustelun on oltava tasapuolista.

Charles Moore: Minusta vaikuttaa, että britit ovat paremmassa asemassa kuin mannermaiset lehdistön suhteen, sillä lehdistössämme on esillä laaja kirjo erilaisia näkemyksiä. Tilanne on erilainen mantereella. Ruotsin kansanäänestyksen kohdalla oli hullua, että 100 prosenttia lehdistä oli puolesta ja 56 prosenttia äänistä oli vastaan. Sama koski Tanskaa. Brittiläiset lehdet ovat jakautuneet 50:50, ja niin on niiden lukijakuntakin.

John Humprys: Ja meillä on onni, että BBC on täysin puolueeton.

Charles Moore: Kun pistää BBC:n vaakaan samalle puolelle kuin *Financial Times* (FT) ja *Guardian*, niin nähdään, mikä tilanne on: establishmenti koettaa ajaa läpi tiettyä näkemystä, jota laaja yleisö ei hyväksy.

John Humprys: Mikä tuo establishmenti on?

Charles Moore: Kun Tanska äänes-

ti ei, FT ei korostanut asiaa. Siihen oli syytä. Se ei sopinut kuvaan. Joten näitä syytöksiä voidaan esittää puolin ja toisin. Yksi vapaan lehdistön hyvä puoli on, että ne tuottavat paljon erimielisyyttä ja kitkaa. Se sujuu paljon paremmin Britanniassa kuin muissa maissa. Brysselin lehdistö on miltei täysin hampaaton. Brysselin kirjeenvaihtajat kaikista maista – usein komission palkkalistoilla.

John Humprys: Tuo on karikatyyri.

Timothy Garton Ash: Ei väliä sillä, mitä pääkirjoitus tai kolumnisti sanoo. Mutta ruotsalaisilla äänestäjillä on paljon parempi käsitys siitä, miten Eurooppa toimii. Lehdistömme ongelma on, että se ei kunnioita pyhien tosiasioiden ja vapaan kommentoinnin rajaa.

Minulla skeptisenä pro-eurooppalaisena on positiivinen tarina kerrottavana. Euroopassa rakennetaan huikaisevaa hanketta. Se on erittäin hyvä asia. Siinä on puutteensa, kuten CAP, joka on hävytön ja älytön. Koettakaamme kaikin voimin muuttaa sitä. Mutta en näe positiivista tarinaa, jota sinä olet Euroopasta kertomassa.

... Ruotsin kansanäänestys ja euro

John Humprys: Perustuslaki on käsitelty. Mitä mieltä olette Ruotsin kansanäänestyksestä? Charles, oletko voittonriemuinen?

Charles Moore: Se oli hyvä, koska yksi syy siihen, miksi haluttomat äänestäjät äänestävät eurooppalaisten asioiden puolesta on, että heille kerrotaan, että ne

ovat väistämättömiä. Mutta demokratiasia asiat ovat väistämättömiä vain, jos ihmiset äänestävät niitä. Pikkuhiljaa ihmiset ovat huomanneet, ettei heidän ole pakko. Minusta kehitys euron suhteen ja mahdollisuutemme jäädä ulos kuten lupaus kansanäänestyksestä ovat ääretömän tärkeitä Euroopan tulevaisuudelle, koska ne osoittavat, että vaihtoehtoja

Charles Moore: »On mielenkiintoista katsoa, mitkä maat aiheuttavat suurimpia hankaluuksia integraatiolle: Ruotsi, Tanska, Britannia. Miksi? Vastaus on, että näissä maissa ihmisillä on vahva luottamus omaan poliittiseen kulttuuriinsa. Niiden historiassa ei ole aikaa, jossa koko aikaisempi elämä olisi pyyhkäisty pois fasismin tai vallankumouksen takia.»

on. ”Väistämättömyys”-argumentti kaatui; ihmiset väittivät, että euroon on liittyttävä tai jää jälkeen, talous romahtaa. Eddie George totesi: ”Jos euro on ikuisen, miksi kiirehtiä?” Olemme olleet ulkona jo jonkin aikaa, ja pärjäämme hyvin. Ruotsi on ulkona ja pärjää hyvin.

John Humprys: Ja menettää investointeja solmujen vauhdilla.

Charles Moore: Euron puolesta ja sitä vastaan on taloudellisia perusteita. Mutta varmasti näemme, että vaikka ei olisi mukana, ei seuraa romahdusta. On myös mahdollista olla mukana Unionissa, mutta ei eurossa. On siis ilmaantumassa erilainen malli, jossa kaikkien ei tarvitse olla mukana samassa laumassa, jolla on yksi paimen. Sopimuksia ja yhteisymmärrystä voi olla eri tasoilla, me valitsemme yhdellä tavalla, toiset toisella.

Timothy Garton Ash: Ei lainkaan paha päivä Euroopalle. Ruotsalaiset kävivät kunnan keskustelun ja päättivät olla liittymättä. Se on demokratiaa ja se on hyvä. Se merkitsee myös, että me tuskin äänestämme eurosta ennen seuraavia vaaleja, mutta emme olisi varmaan muutenkaan. Sekään ei puolestaan ole paha asia, koska voimme käyttää muutaman vuoden keskustelemalla – kuten tämän pöydän äärellä – siitä, millaisen Euroopan ha-

luamme ja haluamme olla siinä mukana. Mielestäni kannattaa sanoa kyllä eurolle vain, jos on jo päättänyt olla mukana eurooppalaisissa projektissa, mikä se sitten onkin, seuraavat 10 tai 20 vuotta. Se ei ole pääasiassa taloudellinen vaan poliittinen päätös.

Charles Moore: Etkö siis ole samaa mieltä kansani? Tämä voisi olla malli koko EU:n kehitykselle. Voisin kannattaa yhteisvaluuttaa, jos ihmiset ajan mittaan huomaisivat sen hyödylliseksi, jos taloudet olisivat riittävän lähellä toisiaan, niin että yhden tietyn valuutan käyttö olisi hyväksi, kuten tapahtui dollarille alueella, joka on suurempi kuin Yhdysvallat. Vähitellen totutaan yhteisvaluutan käyttöön ja aikaisempi kuihtuu pois. Tämä on eivaltiokeksinen valuutan kehityksen malli, enkä vastusta sitä lainkaan. Tällaisesta mantereemme tulevaisuuden ajatteluvasta olemme saaneet esimakua eurokeskustelussa.

Timothy Garton Ash: Toivoisin että tuo olisi mahdollista. Kuten tiedät, mielestäni euro ei ollut oikea hanke 1990-luvulle. Jos euroa ei olisi olemassa, en kiirehtisi sitä keksimään. Mutta tilanne on mikä on; euro on keskeinen osa Euroopan poliittista projektia. Viiden tai kymmenen vuoden päästä eurooppalaisen hankkeen muotoileminen haluamaamme suuntaan on vaikeaa, jollemme ole mukana eurossa.

John Humprys: Mutta ei mahdollista?

Timothy Garton Ash: Hyvin vaikeaa. Tätä meidän on arvioitava – pelattava poliittista uhkapeliä.

Charles Moore: Juuri tästä syystä kotetan olla hyvin radikaali olematta tuhoava. Miksi tämä piti tehdä? Miksi meillä on tämä hiton pinkka? [Perustuslakiluonnos.] Miksi perustuslakia luodaan nyt? Kaikkien käytännöllisten ongelmien keskellä, miksi meidän pitäisi tehdä tätä? Miksi teologioiden pitää pakkosyöttää uskaan? Sillä on hyvin vähän tekemistä modernin eurooppalaisuuden kanssa. Se on erittäin politisoitunut ja byrokraattinen malli. Olin hyvin kiinnostunut ihmisten tunteista Ruotsin kansanäänestyksessä. Katsoin televisiouutisia. Keitä olivat kuvatut ei-äänestäjät? He olivat kaikki nuoria, kapinoinnista pitäviä opiskelijoita, jotka eivät pidä auktoriteeteista ja joita voisi nähdä mielenosoituksissa Cancunissa. He eivät ole *Guardianin* kuvaamia hassahtaneita pölköpäitä. He ovat moderneja ihmisiä, jotka eivät pidä siitä, et-

tä valta on kaukana. He pitävät ajatuksista kansasta, joka voi tehdä itse valintansa lähellä omaa elämäänsä.

... demokratiavaje

John Humprys: Otetaan käsittelyyn Charlesin väite euroon sisältyvistä valtaeliitin intresseistä. Onko tämä keskeinen ongelma?

Timothy Garton Ash: Hetken näin sieluni silmillä Charlesin barrikadeilla huivi päässä antiglobalisaatio mielenosoituksessa. Euroopassa on selvästi paljon tyytymättömyyttä asioiden kehitystä kohtaan. EU:ta on aina kritisoitu siitä, että se on globalisaation ja suuryritysten ja vapaakaupan väline – mitä se tietysti josakin määrin on. Se todellakin on väline suuremman vapaakaupa-alueen rakentamiseksi.

John Humprys: Onko se aito demokratia?

Timothy Garton Ash: Mielestäni ei. Mielestäni on olemassa demokratiavaje. Mutta sitä ei ole mahdoton korjata.

John Humprys: Annat pitkälti periksi Charlesille myöntäessäsi tuon.

Timothy Garton Ash: Myöntäessäni minkä?

John Humprys: Että se, mistä hän puhuu, on totta – että on olemassa jonkinlainen – hän ei sanonut salaliitto, mutta melkein.

Timothy Garton Ash: En varmasti usko mihinkään salaliittoon. Kehitysuunta on hyvin selvä ja mielestäni perusteltavissa. Kannatan vapaakauppaa. Se ei ole hyväksi vain rikkaille vaan myös köyhille. Yksi viimeisten 15 vuoden Bryselin tarinan ironioista on, että komissio on ainakin puolet ajasta ollut thatcherismin moottori. Se on poistanut vapaakaupan esteitä, sääntelyjärjestelmiä, avannut rakenteita Jose Boven ja kumppaneiden suureksi harmiksi.

Charles Moore: On mielenkiintoista katsoa, mitkä maat aiheuttavat suurimpia hankaluuksia integraatiolle: Ruotsi, Tanska, Britannia. Miksi? Vastaus on, että näissä maissa ihmisillä on vahva luottamus omaan poliittiseen kulttuuriinsa. Niiden historiassa ei ole aikaa, jossa koko aikaisempi elämä olisi pyyhkäisty pois fasismin tai vallankumouksen takia.

Tämä näyttää olevan tärkeä psykologinen seikka. Millaisen muiston pohjalta osallistutaan Euroopan politiikkaan? Mikä on omakuva? Espanjalaiset haluavat

väkisinkin mukaan, koska eivät halua palata sisällissotaan, Francon aikaan ja erityisyyteen. Saksalaiset haluavat eroon natsiajoista. Ranskalaiset pohtivat, miten ihmeessä pitää saksalaiset kurissa. Italialaiset ajattelevat, että koko järjestelmä on joka tapauksessa mätä, joten mitä vähemmän sillä on valtaa, sen parempi. Mutta jos muistissa on jatkuva, hyvin järjestäytyneet poliittinen järjestelmä, kuten Tanskassa, Ruotsissa ja Britanniassa, on syytä ihmetellä, mihin tätä kaikkea tarvitaan. Se vain vie olemassa olevia luonnollisia etuisuuksia antamatta mitään tilalle.

Timothy Garton Ash: Charles kertoo osatotuuden.

John Humphrys: Mutta totuus on, että häiriköt ovat vahvoja, selviytymiskykyisiä demokraatioita.

Timothy Garton Ash: Siinä on totuuden siemen. Mutta totta on myös, että useimmat eurooppalaiset, useimmat Euroopan maat haluavat liittyä EU:hun. Yksi syy on, että ne haluavat varmistaa oman vapautensa ja demokratiansa, samoin kuin turvallisuutensa. Espanjan, Portugalin ja Kreikan vapautuminen diktatuurista on poikkeuksellinen tapahtumasarja. Vaikka EU itse ei ole kovin demokraattinen, se on pirun varmasti auttanut demokratian lujittumista noissa maissa. Nyt tulevat mukaan koko Keski- ja Itä-Eurooppa. Kun Charles ja minä työskentelimme yhdessä 80-luvulla *Spectator*issa, hän kirjoitti Britanniasta. Minä kirjoitin puolalaisista, tsekeistä ja unkarilaisista ja heidän kamppailustaan vapaudesta. Samat ihmiset, jotka 20 vuotta sitten altistivat henkensä nousivat juuri uudestaan barrikadeille ja kaduille saadakseen Puolan, Tsekin ja Unkarin EU:hun. Se ei varmasti ole pahaksi ihmisille, jotka sinne haluavat. On siis olemassa vapaus ja vapauden laajeneminen, joka – hiukan paradoksaalisesti – liittyy EU:hun.

Charles Moore: Tämä on ilman muuta vahvin seikka Timin näkemyksen puolesta, ja olen siitä samaa mieltä. Se tekee minusta euroskeptikon pikemmin kuin eurofoobikon. Minusta ensimmäinen suuri saavutus oli Ranskan ja Saksan sopu. Toinen saavutus oli antaa laajempi muoto ajatukselle vapaasta Euroopasta. Minua huolestuttaa, että rakenne alkaa nyt rajoittaa tuota vapautta ja luoda patoa. Siksi puhun löyhentämisestä. Tiedättehän sanonnan, jota aina käytetään: ”Ei voi olla puoliksi mukana, puoliksi ulkona.” Mitä enemmän sitä ajattelen, sitä enemmän ihmettelen miksei? Miksi

se olisi niin kamalaa? Se voisi olla outoa Euroopan keskustan maalle kuten Saksalle. Mutta miksei Britannia voisi olla puoliksi sisällä, puoliksi ulkona? Miksi meillä ei voisi olla monia lämpimiä suhteita ja vastavuoroisia velvoitteita ja hyötyjä ilman, että nielaistaan koko usko?

... kahden nopeuden Eurooppa

John Humphrys: Teillä on enemmän yhteistä kuin uskoin. Charles, pääkirjoituksissasi olet ollut kiinnostunut vaihtoehtoisista ryhmittymismuodoista. Miten ne käytännössä toimisivat ja mistä ne koostuivat?

Charles Moore: Kaikki tuollaiset toisinaan esiinnousevat ehdotukset ovat täysin kuvitteellisia, ja siksi hyvin puutteellisia, myönnän sen. Pitäisin rakenteista, joihin jäsenvaltiot voisivat integroitua enemmän tai vähemmän.

John Humphrys: Kahden nopeuden Eurooppa?

Timothy Garton Ash: Perustuslaki mahdollistaa sen – tiivistetyn yhteistyön.

Charles Moore: Kyllä, mutta silti on hyväksyttävä asian koko teologia. Täytyy suostua siihen, että kaiken on mentävä samaan suuntaan. Mielestäni tarvittaisiin selkeä murtuma, joka voisi olla perustuslain hylkääminen. Sitten voitaisiin ryhtyä käytännöllisten parannusten sarjaan. Jossakin määrin on olemassa luonnollinen Euroopan ulkoryhmittymä – Britannia ja Skandinavia. Jossakin määrin tulee olemaan latinalainen ryhmä, ja jossakin määrin keskieuropalainen ryhmä. Epäilemättä itä-Euroopalla tulee olemaan suuri merkitys, ehkäpä briteille edullinen. Rumsfeldin käsitys Vanhasta ja Uudesta Euroopasta on mielenkiintoinen: Puolan tapaiset maat katsovat Yhdysvaltain ja Britannian suuntaan paljon enemmän kuin Saksan ja Ranskan suuntaan.

John Humphrys: Mitä jäisi jäljelle nykyisestä EU:sta?

Charles Moore: Yksi asia, joka pitäisi varmistaa, on kunnolla toimiva vapaa-kauppa-alue.

John Humphrys: Takaisin EFTA:n aikoihin?

Charles Moore: Kyllä. Toinen asia, joka on toiminut yllättävän hyvin – ja tämä on mielenkiintoinen haaste joillekin konservatiivisille kriitikoille – on vapaa liikkuvuus. Maahanmuutto on suuri ongelma Britannialle, mutta se ei aiheudu pääasiassa EU:n sisältä tulevasta maahan-

muutosta. Kaikki EU:n kansalaiset saavat asua missä tahansa Unionin alueella. Siitä ei näytä seuranneen taloudellista, sosiaalista tai poliittista levottomuutta. Ongelma seuraa väentulvasta Pohjois-Afrikasta, Afganistanista, Somaliasta tai jostakin muualta. EU-kansalaisten nettomuutto tänne on uskoakseni 15000 ihmistä vuodessa. Se ei ole merkittävä huolenaihe. Samoin jos me muutamme muualle. Tämä on ollut menestys verrattuna siihen, kuinka vaikeaa sen olisi voinut olettaa olevan. Olen siis optimistinen.

John Humphrys: Vapaakauppa, jossa-kin määrin madalletut rajat. Mitä muuta haluaisit säilyttää?

Charles Moore: Haluaisin tarkastella asiaa *ad hoc*. Olen täysin yhteistä yleisluontoista eurooppalaista ulkopoliittikkaa vastaan. Mutta en vastusta yhteisen näkemysmuotoilemista jonkin yksittäisen asian suhteen. Voi esimerkiksi olla, että olisi hyväksi muotoilla yhteinen eurooppalainen tapa suhtautua Venäjään.

John Humphrys: Tähän ei itse asiassa tarvita EU:ta.

Charles Moore: Mutta se on olemassa. On olemassa tietoa, yhteyksiä, keskusteluja. Olisi luonnollista käyttää niitä avuksi.

John Humphrys: Haluat siis käyttää niitä ilman, että niille annetaan laillinen asema?

Charles Moore: Ehdottomasti ilman ”oikeushenkilöyttä”. Haluaisin sen perustuvan sopimuksiin, ja mielestäni olemassa olevat sopimukset pitäisi korvata sopimuksella, joka tekisi kaikesta löyhempää ja pysäyttäisi ajatuksen tiukemmasta integraatiosta pysyvänä päämääränä.

... EU:sta eroaminen

John Humphrys: Jos näin ei tapahdu, missä tilanteessa mielestäsi olisi Britannian etujen mukaista vetäytyä unionista?

Charles Moore: On mahdoton enustaa tarkkaan. Poliitikot sanovat usein, että vetäytyminen ei ole vaihtoehto. Se on täsmälleen väärin. Vetäytyminen on vaihtoehto, mutta ei mielestäni paras vaihtoehto. Mutta se on mahdollista: voisimme erota.

John Humphrys: Mikä ajaisi meidät siihen?

Charles Moore: Mahdoton sanoa.

John Humphrys: On mahdoton sanoa, mitä tulee tapahtumaan. Mutta on mahdollista sanoa, mitkä asiat tekisivät

jäsenyytemme mahdottomaksi hyväksyä.

Charles Moore: Jos päätettäisiin yhteisestä eurooppalaisesta tuloverotasosta tai jos brittiläinen armeija ei enää vannoi uskollisuutta kruunulle ja jos sen täytyisi lähteä taistelemaan kun ministerineuvosto niin päättää. Tai jos emme enää voisi muotoilla omaa ulkopoliitiikkaamme. On olemassa koko joukko asioita. On

Timothy Garton Ash:
»Parhaimmillaan EU tulee olemaan uudenlainen vapaiden, läheistä yhteistyötä tekevien kansojen kansainyhteisö, jossa on suuria yhteisiä lain, politiikan ja talouden alueita. Parhaimmillaan se näkee itsensä Yhdysvaltain kumppanina, kun ratkaistaan tulevaisuuden tärkeitä ongelmia koko maailmassa. Pahimmillaan – tästä olemme kai yhtä mieltä – se voi hajota.»

vaikea sanoa, mistä kohtaa kenkä alkaisi kulloinkin puristaa. Tai jos sinut, John Humphrys, voitaisiin pidättää koska...

John Humphrys: Luulin, että haluaisit pidättää meidät kaikki...

Charles Moore: Jos kreikkalainen viranomaisena olisi sitä mieltä, että olet tehnyt jotakin väärin, ja hän voisi asettaa yleiseurooppalaisen pidätysmääräyksen, eikä sinulla olisi *habeas corpus* -oikeutta, ja rikoksesi ei edes olisi tuomittava Englannin lainsäädännön mukaan, ja silti sinut voitaisiin viedä ja brittiläisten viranomaisten olisi tyydyttävä siihen.

John Humphrys: Voit siis tosissasi kuvitella olosuhteet, joissa Britannian etujen mukaista olisi jättää EU?

Charles Moore: Kyllä. Vetäytyminen on mahdollista. Mutta se on vaikea vaihtoehto, koska vetäytyminen voisi toteutua vain poliittisissa olosuhteissa, joita kantaa vihan aalto. Vain jos ihmiset olisivat vihaisia mantereelle, olisivat he riittävän innokkaita haluamaan ulos unionista.

John Humphrys: Etkö ole ajamassa ihmisiä tuohon tilaan?

Charles Moore: Juuri sitä koetan välttää, se olisi hyvin vaarallista. Jos ajatellaan Britannian eroa, on ajateltava koko

rakennetta ja Britanniaa. Olisi sääli, jos kaikki romahtaisi. Jos Britannia voisi vetäytyä ilman, että siitä olisi haittaa muille, se olisi kokonaan toinen juttu.

John Humphrys: Tim. Pohditaan vaihtoehtoisia ryhmittymismuotoja. Ovatko ne mahdollisia ja säilyttäisivätkö ne EU:n olemuksen?

Timothy Garton Ash: Mielestäni Charles'in kuvaus on täysin epärealistinen. Tunnut sanovan: ”Pysäyttäkää juna, haluan pysyä mukana”. Tai pikemmin: ”Kääntäkää juna”. Meillä on HVK: hon menevä luonnos. Se mistä puhut, merkitsisi tässä luonnosteltujen rakenteiden purkamista.

John Humphrys: Ei kai voida purkaa sellaista, mitä ei ole vielä olemassakaan?

Timothy Garton Ash: Ei, mutta minusta Charles haluaa purkaa myös jo olemassa olevia tärkeitä asioita. Oletetaan, että asia esitettäisiin briteille, ja he eivät sitä hyväksyisi. Mitä tapahtuisi? Mannermaisat kumppanimme olisivat shokissa. He vetäytyisivät, asioita pohdittaisiin uudelleen. Sitten se esitettäisiin meille uudelleen ja valintatilanne olisi: olemmeko mukana klubissa vai emme? En usko, että ”puoliksi mukana, puoliksi ulkona” on vakava vaihtoehto. Voisimme olla Suurempi Sveitsi – siihen olemme riittävän suuri. Mutta emme saa pettää itseämme sen suhteen, mitä menettäisimme; EU:ssa olemisen suuret hyödyt, mahdollisuuden vaikuttaa EU:hun ja sitä kautta myös Yhdysvaltoihin.

Charles Moore: Jos on näin, Tim on paljon pessimisempi EU:n suhteen kuin minä, koska hänestä aina vain tiivistyvän unionin ja poliittisen kontrollin ja perustuslain luomisen retoriikka on koko asian ydin.

Timothy Garton Ash: Tästä juuri tullaan neuvottelemaan. Olemme menossa HVK:hon, joka on neuvottelu. Monet Euroopan – varsinkin 25 maan Euroopan – maista ovat lähellä meitä. Vanha kanta, tappiohenkinen oletus, jonka mukaan yhä on vuosi 1991 ja ranskalaiset ja saksalaiset painaltavat kohti supervaltiota, ei pidä enää paikkaansa.

Charles Moore: Valitettavasti kyse on vain nopeudesta. Jotkut haluavat kiirehtiä kohti superliittovaltiota, ja jotkut haluavat maleksia samaan suuntaan. Suuntaa sen sijaan ei koskaan muuteta. Minusta se on mahdollista. Mutta sinä väität, ettei.

Timothy Garton Ash: Ei ole mitään suuntausta. Emme ole matkalla super-

liittovaltioon. Keskustelu on täysin auki. Mielestäni päättelysi on masentavaa, koska sen mukaisesti vietämme seuraavat viisi tai kymmenen vuotta esmennellen kuten olemme tehneet viimeiset 50 vuotta. Samalla kun epäröimme, Eurooppa käy läpi keskeisimmän kehitysvaiheensa.

On kyse ratkaisevista asioista. Näkekö Eurooppa itsensä gaullistisena haastajana Yhdysvalloille, vaihtoehtoisena suurvaltana vai Yhdysvaltain kumppanina, onko se vapaakaupan Eurooppa vai valtiokeskeinen protektionistinen Eurooppa? Meillä voisi olla suuri merkitys vastausten muodostamisessa. Sen sijaan me jäämme yhä ikuisen ongelmamme vangeiksi.

Charles Moore: Britannia ei ole kärsinyt epäröinnistään. Taloudellinen epä-

Charles Moore: »Pelkään, että Euroopasta tulee taloudellisen ja sosiaalisen pysähtyneisyyden ja politiikan lamaantumisen alue, mikä johtaa poliittiseen kapinallisuuteen. Se on jo taloudellisen pysähtyneisyyden alue. Vähitellen jäämme jälkeen dynamisemmista Yhdysvalloista ja Kaukoidästä. Poliittikka lamautuu, koska paljon voimia menee koko monimutkaisen verkoston luomiseen, joka vie parhaiden hallinnollisten ajattelijoiden koko huomion.»

rintimme Mustan Keskiviikon jälkeen on ollut suureksi hyödyksi. Tim väittää, että kehityksen suunta on väistämätön.

Timothy Garton Ash: Väitän, että asia on avoin. Väitän, että Eurooppa ei ole juna, ei edes polkupyörä.

Charles Moore: He eivät hyväksy asioita, joista puhumme.

Timothy Garton Ash: He eivät hyväksy asioita, joista sinä puhut. Mutta he hyväksyvät asioita, joista Gordon Brown puhuu, joista Tony Blair puhuu, joista Berlusconi puhuu, joista Aznar puhuu, joista Puolan presidentti Kwasniewski puhuu.

Keskustelu on avointa toisella tavalla kuin 15 vuotta sitten kun Delors, Kohl ja Mitterand sanelivat asialistan ja Margaret

Timothy Garton Ash: »On yksi asia sanoa, että olemme matkalla supervaltioon, ja on sanottava kyllä tai ei. On toinen asia sanoa: sinun vaihtoehtosi, radikaali vaihtoehto, joka kääntää kellon takaisin EFTA:an, ei käy suurimmalle osalle eurooppalaisista. Näiden kahden välissä on paljon tilaa ja keskustelu on auki. Kysyt, mitä voittaisimme olemalla täysillä mukana. Peräät pieniä asioita kuten joustavampia työmarkkinoita. Tosiasiassa tämän maan – jonka ulkomaankaupasta puolet on EU-maiden kanssa – taloudellinen tulevaisuus riippuu Euroopan talouden dynaamisuudesta.»

Thatcher piti puoliaan heitä vastaan.

Charles Moore: Totta kai joitakin hyviä asioita voi seurata. Esimerkiksi työmarkkinoiden suurempaa joustavuutta. Mutta politiikan perimmäinen kysymys koskee valtaa ja auktoriteettia, ja niiden sijaintia. Meneekö kaikki samaan suuntaan ja perustuuko valta Euroopan Yhdysvaltoihin, on ratkaiseva kysymys. Näytät sanovan, että tätä kehitystä ei voi pysäyttää.

Timothy Garton Ash: Väitän, että kaikki ei viittaa samaan suuntaan. Kaikki on avoinna.

Charles Moore: Mutta sanoit, että jos hylkäämme ...

Timothy Garton Ash: Kyse on eri asioista. On yksi asia sanoa, että olemme matkalla supervaltioon, ja on sanottava kyllä tai ei. On toinen asia sanoa: sinun vaihtoehtosi, radikaali vaihtoehto, joka kääntää kellon takaisin EFTA:an, ei käy suurimmalle osalle eurooppalaisista. Näiden kahden välissä on paljon tilaa ja keskustelu on auki. Kysyt, mitä voittaisimme olemalla täysillä mukana. Peräät pieniä asioita kuten joustavampia työmarkkinoita. Tosiasiassa tämän maan – jonka ulkomaankaupasta puolet on EU-maiden kanssa – taloudellinen tulevaisuus riippuu Euroopan talouden dynaamisuudesta.

John Humprys: Nuo ovat silti toisijaisia kysymyksiä. Tärkein on kysymys poliittisen vallan sijainnista.

Timothy Garton Ash: Millainen Eurooppa on 20 vuoden päästä? Se ei ole supervaltio. Koko ajatus on kuolleenä syntynyt. Sille ei ole edellytyksiä 25 maan Euroopassa, jossa on mukana hyvin erilaisia, itsenäisesti ajattelevia maita. Samasta syystä siitä ei myöskään tule suurvaltaa. Parhaimmillaan se tulee olemaan uudenlainen vapaiden, läheistä yhteistyötä tekevien kansojen kansainyhteisö, jossa on suuria yhteisiä lain, politiikan ja talouden alueita. Parhaimmillaan se näkee itsensä Yhdysvaltain kumppanina, kun ratkaistaan tulevaisuuden tärkeitä ongelmia koko maailmassa. Pahimmillaan – tästä olemme kai yhtä mieltä – se voi hajota.

John Humprys: Kumpi on todennäköisempää?

Timothy Garton Ash: Mielestäni se

riippuu suuresti määrin siitä, millaisia valintoja Britannia tekee lähivuosien aikana.

... lopullinen valinta?

John Humprys: Tarkennetaan: millaisia valintoja luulet meidän tekevän?

Timothy Garton Ash: Pelkään, että jatkamme epäroimistia. Koko aikuisikämmme olemme pyörittäneet samoja keskusteluja. Valitse Amerikka, valitse Eurooppa, mene mukaan, lähde pois.

John Humprys: Miten päätös pitäisi tehdä?

Timothy Garton Ash: Se on hyvä kysymys, johon minulla ei ole helppoa vastausta. Mutta varmasti meidän pitäisi keskustella perusteellisesti siitä, mitä varren Eurooppa on ja haluammeko olla ...

John Humprys: Johtaen kansanäänestykseen?

Timothy Garton Ash: Mielestäni keskustelun pitäisi perustua parempaan tietoon, ja mielestäni euroskeptinen lehdistö on edelleen ongelma.

John Humprys: Pitäisikö keskustelun johtaa kansanäänestykseen?

Timothy Garton Ash: Itse kannatan kansanäänestystä.

John Humprys: Kansanäänestyksen ei siis tulisi koskea perustuslain hienouksia tai sitä, mistä HVK päättää. Kysymyksen tulisi kuulua: pysytäänkö mukana vai lähdetäänkö pois?

Timothy Garton Ash: Mielestäni sen pitäisi koskea sisällä vai ulkona -kysymystä, koska nyt olemme tilanteessa, jossa näemme, millainen pitkän tähtäimen poliit-

Charles Moore:
»havaintoni poliittisista eliiteistä tekee minut pessimistiseksi. Jos kansanäänestys perustuslaista pidetään ja hylkäämme sen, se on upea käännöskohta EU-jäsenyydessämme. Sen jälkeen voimme tosissamme ryhtyä rakentamaan haluamaamme Eurooppaa. Jos suostumme tähän perustuslakiin, varsinkin jos se pakkosyötetään meille, olemme pahoissa vaikeuksissa.»

tinen kehitys unionissa tulee olemaan.

John Humprys: Ja pois lähtemisen äänestäminen merkitsisi koko projektin romahtamista?

Timothy Garton Ash: Ei, vaan paljon huonompaan suuntaan menevän projektin rakentamista.

John Humprys: Charles, missä olemme 20 vuoden päästä?

Charles Moore: Pelkään, että Euroopasta tulee taloudellisen ja sosiaalisen pyhätyneisyyden ja politiikan lamaantumisen alue, mikä johtaa poliittiseen kapinallisuuteen. Se on jo taloudellisen pyhätyneisyyden alue. Vähitellen jäämme jälkeen dynamisemmista Yhdysvalloista ja kaukoidästä. Poliitiikka lamautuu, koska paljon voimia menee koko monimutkaisen verkoston luomiseen, joka vie parhaiden hallinnollisten ajattelijoiden koko huomion. Kaikki muut vihastuvat, varsinkin reuna-alueilla tai jos he ovat köyhiä tai työttömiä. Turhautuminen kasvaa, ihmiset haluavat ulos ja haluavat aiheuttaa ongelmia.

Ihmiset valittavat Amerikan hypervaltaa. Ymmärrän heidän valituksensa. Mutta he eivät kysy, miksi se on hypervalta, miksi se on selkeästi vahvin valta maapallolla. Vastaus kuuluu: koska se on erittäin menestyksellinen poliittisesti. Se on vapaa maa, jossa ihmiset uskovat instituutioihin ja lakeihin. Näin se voi vau-

rastua, olla vapaa ja tehdä päätöksiä, jotka pitävät. Sillä on mahdollisuus lähettää sotilaita kuolemaan; mahdollisuus käyttää valtaa. Kaikki tämä ei missään nimessä ole mahdollista EU:lle. Meidän ei pitäisi yrittää matkia Yhdysvaltoja. Se on pahaksi eurooppalaiselle sivilisaatiolle.

John Humprys: Mihin tuo arvio vie meidät? Missä olemme 20 vuoden päästä?

Charles Moore: Jos hyväksymme perustuslain karvoineen päivineen, jäämme onnettomaan satimeen. Jos keikutamme venettä nyt, voimme tehdä sen ilman, että seurauksena on vallankumous.

John Humprys: Miten venettä pitäisi keikuttaa?

Charles Moore: Pidetään kansanäänestys. En ole samaa mieltä siitä, että kansanäänestyksen tulisi olla muotoa ”sisällä vai ulkona” ellei ole todellista suunnitelmaa, jonka mukaan erotaan. Kansanäänestysten tulee koskea toimintasuunnitelmia, ei oletuksia. Nyt suunnitelmana on, että luodaan perustuslaki. Siksi olisi oikein äänestää siitä.

John Humprys: Jos siis tulisi kansanäänestys, sen tulisi olla ”mukana vai ei”.

Charles Moore: Ei, vaan haluaisin EU:n olevan olemassa ilman perustuslakia.

John Humprys: Mitä luulet tapahtuvan ja meille käyvän?

Charles Moore: Epäilen, että perustuslaki pakotetaan meille ilman kansanäänestystä ja että koko se kaameus, jota Tim oikeutetusti valittaa, jatkuu. Kaikki valittavat ja mankuvat ja huomaavat itsenäisyytensä kaventuneen ilman, että asialle olisi oikeastaan mitään tehtävissä. Seuraa pitkä hämärän aika – ei pimeä eikä aurin gonpaiste –, jona jatkamme näitä kiistoja.

John Humprys: Oletko optimisti vai pessimisti?

Charles Moore: Varmaankin optimisti, koska uskon inhimillisen hengen voittoon. Mutta havaintoni poliittisista eliiteistä tekee minut pessimistiseksi. Jos kansanäänestys perustuslaista pidetään ja hylkäämme sen, se on upea käännöskohta EU-jäsenyydessämme. Sen jälkeen voimme tosissamme ryhtyä rakentamaan haluamaamme Eurooppaa. Jos suostumme tähän perustuslakiin, varsinkin jos se pakkosyötetään meille, olemme pahoissa vaikeuksissa.

Timothy Garton Ash: Taas tuo ”pyhätyttäkää juna, emme halua astua ulos.”

Charles Moore: Olen aina hylännyt kuljetusmetaforat.

Timothy Garton Ash: Hyvä on; syö

ja säästä kakkusi.

Charles Moore: Kakun syöminen ja säästäminen on aina hyvä tavoite ...

Timothy Garton Ash: Mutta toisinaan mahdotonta. Se on perusasia ...

Charles Moore: EU pitäisi pakottaa kohtaamaan tämä kysymys. Aina sanotaan, että meillä on mahdollisuus *veto*on. Jos näin on, esitetään *veto*, jos se on meistä parasta. Katsotaan, onko tuo oikeus olemassa. On täysin sääntöjen mukaista sanoa ”ei” perustuslaille. Tehdään niin.

Timothy Garton Ash: Luulen, että ratkaiseva hetki koittaisi toisessa kansanäänestyksessä. Itse asiassa on epätodennäköistä että Blair suostuu kansanäänestykseen. Mutta oletetaan, että hän suostuisi ja että vastaus olisi ei, mikä on hyvin todennäköistä ottaen huomioon suuren yleisön mielialat ja nykyhetken euroskeptisen lehdistön. Vasta sitten sinun ja minun ehdotukseni punnittaisiin. Asiasta neuvoteltaisiin uudelleen. Tuloksena olisi jotakin, joka olisi paljon vähemmän kuin mitä haluat, ja paljon vähemmän kuin supervaltio. Sitten kysymys asetettaisiin uudestaan. Jos kehotat ihmisiä äänestämään ei ensimmäisessä äänestyksessä, minusta sinun on päätettävä, miten kehotat heitä äänestämään toisessa äänestyksessä. Useimmat ihmiset tietävät, että EU:n poliitiikka tukee minua tässä: mannermaiset kumppanimme eivät hyväksy kokonaan toisenlaista, löyhempää EFTA:n tyyppistä unionia, jota kannatat.

Charles Moore: Neuvotteluissa päästään johonkin vain, jos on olemassa selkeät perustavoitteet.

Timothy Garton Ash: Mitkä ovat sinun perustavoitteesi? Oletko valmis lähtemään pois?

Charles Moore: Tietenkin olen. Mutta en ole varma, haluanko. Joka tapauksessa on oltava valmis eroamaan. Juuri tästä syystä asiat usein menevät vastoin Britannian toiveita, koska sanotaan – aivan oikein –, että antaa heidän valittaa, koska he kumminkin lopulta tulevat mukaan. Ei neuvotteluissa voi saavuttaa mitään, jollei pohjimmiltaan ole valmis lähtemään pois, jollei perustavoitteita voida saavuttaa. Tätä ei ole vielä kokeiltu ja kysymys perustuslaista olisi mielestäni hyvä hetki sille.

John Humprys: Tämä ei taida olla huono hetki lopettaa. Kiitos.

Suomennos Tere Vadén & Mika Hannula